

Informatie als fundament

Vergelijking van de WION met lokale regelgeving

Versie: 1 oktober 2012

Projectgroep:

C. Borst (Alliander)
H. ter Haak (Waternet)
H. den Hartog (gem. Arnhem)
L. Kiesouw (Waternet)
H. Meijer (gem Den Haag)
R. Schoon (gem Amsterdam, stadsdeel Nieuw West)
W. de Vaal (gem Amsterdam)

Subgroep:

W. Pieroelie (gem Amsterdam)
W. Schippers (gem Amsterdam)

Stuurgroep:

G. Oosting / R. Tienkamp-Beishuizen (Gem Amsterdam, Bureau Stadsregie)
M. Driezen (KPN)
K. van der Drift (Waternet)
H. Navis (Gem Amsterdam, stadsdeel Zuid)

Ideeëngroep: deskundigen van de gemeenten Alkmaar, Almere, Hilversum, Purmerend, Rotterdam, Utrecht, Wassenaar, Zaanstad en Zwolle

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Om de ondergrond goed te kunnen beheeren is informatie-uitwisseling essentieel. Kabel- en leidingbeheerders en andere partijen die werkzaam zijn in de ondergrond moeten weten wat er in de ondergrond aanwezig is en hoe de toekomstige ordening eruit gaat zien.

Maatschappelijke baten

Een goed beheer van de ondergrond komt het duurzaam gebruik van deze ondergrond ten goede. Reeds in de planvormingsfase moeten projecten de onder- en bovengrond integraal in beeld brengen. Zeer vroegtijdig moet duidelijk zijn waar de kansen en onmogelijkheden van de ondergrond liggen. Door dit goed in kaart te brengen worden veel maatschappelijke belangen gediend:

- **Betere afstemming ruimtelijke ordening onder- en bovengrond;** Ruimte die bovengronds schaars is, is mogelijk ondergronds aanwezig. Een vroegtijdige oplossing van knelpunten (door zowel het bovengrondse ontwerp, als de ondergrondse infrastructuur aan te passen) kan veel kosten besparen.
- **Efficiëntere inrichting ondergrond** door goede planvorming. Dit levert ruimte op voor andere functies.
- **Besparing kosten van onnodige/herhaalde verleggingen** van kabels en leidingen door vooruitziend gebiedsbeheer.
- **Voorkomen van graaf- en milieuschades.** Door te weten waar kabels en leidingen liggen, kan een aannemer zorgvuldig te werk gaan.
- **Verminderen/voorkomen vertraging.** Het opduiken van onbekende netwerken en objecten zorgt regelmatig voor vertraging van een project.
- **Verbeteren samenwerking en verminderen hinder** voor de omgeving. Informatie-uitwisseling over wie wat gaat doen, kan ook bevorderen dat partijen samen gaan werken in één straat of gebied. Door tegelijkertijd de werkzaamheden uit te voeren zijn er in een straat minder opbrekingen en wordt de hinder voor de omgeving verminderd.
- **Kostenbesparing door efficiëntere processen.** Het levert kostenbesparing op voor zowel publieke als private partijen door mogelijk stroomlijning, combinatie van informatie-uitwisseling of efficiëntere werkwijzen.

De gemeente is zowel beheerder van de ondergrondse openbare ruimte, als een partij die projecten uitvoert of laat uitvoeren. In veel delen van Nederland, met name in steden met dichte bebouwing, is het beheer van de ondergrond en de afstemming tussen de boven- en de ondergrond een complexe taak geworden. De basis van deze afstemming en beheer is het uitwisselen van informatie over de ligging van kabels en leidingen.

Bestaande informatie-uitwisseling

1. WION

De rijksoverheid onderkende in dit kader dat het noodzakelijk was dat de schade ten gevolge van graven moest worden verminderd. In juli 2008 is daarom de Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION) in werking getreden. Deze wet beoogt graafschade te verminderen door partijen verplicht te stellen zich goed te informeren over de aanwezige ondergrondse kabels en leidingen. De netbeheerders zijn verplicht via het Kadaster informatie te verstrekken over hun netwerken. De grondroerder moet zorgvuldig graven.

2. Afstemming projectplannen en kabels en leidingen

Bovengrondse plannen kunnen van grote invloed zijn op de ondergrondse kabels en leidingen en omgekeerd. In steeds meer gemeentes is het afstemmen van bovengrondse plannen en ondergrondse infrastructuur een complexe taak geworden, waarbij vroegtijdige informatie-uitwisseling essentieel is. Interessant hierbij is dat deze infrastructuur voor een groot deel wordt beheerd door private kabel- en leidingbedrijven. Elke gemeente zoekt hierin zijn eigen weg, maar universeel geldt dat overal afstemming wordt gezocht met kabel- en leidingbeheerders en hierbij informatie over de ondergrondse infrastructuur wordt uitgewisseld (kaartmateriaal en aanvullende data). Daarbij horen vaak ook procedures om deze gegevens compleet en efficiënt uit te wisselen.

In de gemeente Amsterdam is dit geregeld binnen het Coördinatiestelsel Werken aan de Weg. Het Coördinatiestelsel is een publiek-privaat samenwerkingsverband van gemeentelijke diensten en private kabel- en leidingbedrijven. Het doel van het Coördinatiestelsel is om de hinder bij wegwerkzaamheden te beperken en de gemeente en kabel- en leidingbedrijven zo goed mogelijk met elkaar samen te laten werken. Onderdeel hiervan is een goede afstemming tussen bovengrondse plannen en ondergrondse infrastructuur. De gemeente Amsterdam stelt informatie-uitwisseling van de ondergrondse infrastructuur verplicht bij projecten. Op verschillende momenten in het traject zijn de betrokken partijen verplicht om gegevens met elkaar uit te wisselen, plannings met elkaar af te stemmen en periodiek de stand van zaken met elkaar te bespreken.

Ook in andere gemeentes vindt periodieke afstemming plaats over de ondergrondse infrastructuur. Arnhem heeft bijvoorbeeld twee keer per jaar een Coördinatieoverleg met de netbeheerders en daarnaast twee keer per jaar een Uitvoeringsoverleg. Voor deze overleggen schuiven ook externe partijen als woningbouwverenigingen aan. Binnen Zaanstad stemmen gemeentelijke diensten, projectontwikkelaars en netbeheerders hun projecten af tijdens een regulier afstemmingsoverleg. Dit staat elke 2 weken gepland en partijen vragen hier ruimte op de agenda om hun project te bespreken. Purmerend heeft een vergelijkbaar systeem.

1.2 Doel project

Bij het inventariseren van de verplichte informatie-uitwisseling van de WION en de gemeente, blijkt dat er 6 momenten zijn waarop partijen informatie uitwisselen over de ligging van kabels en leidingen. Het is daarom interessant om te kijken of het mogelijk is om de processen efficiënter te maken.

Het doel van dit project is dat de projectgroep een advies uitbrengt over de afstemming van de processen van de WION en de processen rond vroegtijdige planvorming van kabel- en leidingtracés; een advies over een praktische invulling voor eenduidige en efficiënte informatie-uitwisseling. In het project worden daarvoor informatiestromen in kaart gebracht rond de 6 momenten van informatie-uitwisseling. De projectgroep stelt op basis hiervan verschillende scenario's op voor het optimaliseren van deze processen. In een vervolproject kan 1 of meer van deze scenario's ingevoerd worden binnen Amsterdam of een andere gemeente.

Door het zoeken naar mogelijkheden voor integratie van beide processen kan het planvormingsproces rond de inrichting van de ondergrondse infrastructuur worden versterkt. Het gebruik van de WION voor ruimtelijke ordening kan in veel gemeenten leiden tot een efficiënt proces waarin onder- en bovengrond beter op elkaar worden afgestemd. Hiermee worden maatschappelijke baten gecreëerd. Een efficiëntere indeling van de ondergrond leidt tot meer ondergrondse ruimte voor andere functies als wonen, werken en opslag. Daarnaast zorgen betrouwbare en breed beschikbare netwerken voor economische voordelen. Ook leidt zorgvuldigheid bij werkzaamheden tot het voorkomen van schade en hinder. Ook op sociaal-economisch gebied. Ondernemers derven minder omzetverlies bij werkzaamheden en steden zijn leefbaarder en aantrekkelijker voor bewoners en bezoekers.

1.3 Betrokkenen

In Amsterdam vindt het proces voor inrichting, samenwerking en uitvoering bij het werken aan de weg en in de ondergrond plaats binnen het Amsterdamse 'Coördinatiestelsel Werken aan de Weg'. Het Coördinatiestelsel is een publiek-privaat samenwerkingsverband van gemeentelijke diensten en private kabel- en leiding bedrijven. Bureau Stadsregie, onderdeel van de dienst IVV, ondersteunt het Coördinatiestelsel en wordt mede gefinancierd door de partners van het Coördinatiestelsel.

De partners van het Coördinatiestelsel zijn onder andere KPN, UPC, Alliander, Nuon Warmte, Waternet (drinkwater, afvalwater en watersysteem), Colt Telecom, Dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer, Stadsdelen Amsterdam, Ontwikkelingsbedrijf Amsterdam en Ingenieursbureau Amsterdam. De partners zijn de opdrachtgevers van het project 'Informatie als Fundament'. De partners hebben een deel van hun bijdrage gereserveerd voor dit project. Via deze weg zullen de private partijen ook hun bijdrage leveren.

De projectgroep bestaat uit medewerkers van de partners van het Coördinatiestelsel, een deskundige van de Gemeente Arnhem en een deskundige van de Gemeente Den Haag.

Buiten de projectgroep is voor dit project een 'stuurgroep' en een 'ideeën-groep' opgericht. De Stuurgroep bestaat uit een aantal strategisch denkers uit het Coördinatiestelsel Amsterdam. De ideegroep is ingesteld om gemeenten en andere partijen buiten Amsterdam mee te laten denken, wat een frisse blik geeft op de zaak en zorgt voor brede toepasbaarheid van de ideeën. De ideeëngroep is gebruikt om informatie uit te wisselen, accuraatheid van beschreven processen te toetsen en draagvlak te creëren. De ideeëngroep bestaat uit deskundigen van de gemeenten Alkmaar, Almere, Hilversum, Purmerend, Rotterdam, Utrecht, Wassenaar, Zaanstad en Zwolle.

Oproep

De Projectgroep heeft naar eer en geweten het onderzoek uitgevoerd en voorstellen gedaan. Zij voelt zich daarin gesteund door de stuurgroep en ideeëngroep en door alle anderen die input hebben geleverd voor het onderzoek. Daar houdt de rol van de projectgroep op. Het is nu aan anderen om volgende stappen te zetten.

Daarom doet de projectgroep de volgende oproep:

- > Neem de elementen over die toepasbaar en zinvol zijn voor uw eigen organisatie. Gebruik deze naar hartenlust, vul ze aan en verbeter ze waar mogelijk. Deel verbeteringen ook met anderen.
- > Adresseer onderwerpen die voor anderen zinvol zijn bij hen.
- > Bovenal: wees en blijf alert op mogelijkheden om de processen met betrekking tot informatie uitwisseling bij ondergrondse netten te stroomlijnen en/of te optimaliseren. Weet dat anderen dat ook doen en besef dat als we samen kritisch blijven op dit vlak, er meer mogelijk is dan in eerste instantie voor mogelijk wordt geacht. Help elkaar daarbij.

2. Scenario's

Dit hoofdstuk geeft de scenario's weer die een bijdrage leveren aan een betere, efficiëntere of eenvoudigere informatie uitwisseling bij ondergrondse netten. Deze scenario's zijn gevormd op basis van de bevindingen uit het onderzoek.

Categorisering

De bevindingen zijn door de projectgroep in overleg met de stuurgroep gecategoriseerd. De categorisering van de scenario's is gedaan op basis van 'potentiele verbetering van de informatie uitwisseling bij ondergrondse netten – met name (maar niet uitsluitend) in de vroege planvormingsfase', met tegen de achtergrond het 'stroomlijnen van informatie' en het 'voorkomen van graafschades'. Daarbij is dus vooral uitgegaan van potentie van het betreffende scenario.

De projectgroep hanteert als onderscheid -- *in goed Nederlands...* -- de categorieën 'must do', 'should do' en 'could do'.

Haalbaarheid

Bovendien heeft de projectgroep, in overleg met de stuurgroep, de haalbaarheid van de scenario's beoordeeld. Waar de beoordeling ertoe leidde dat de projectgroep extra aandacht voor de haalbaarheid nodig acht, is dat expliciet aangegeven bij het betreffende scenario en zijn suggesties gedaan voor verder (haalbaarheids)onderzoek.

Toepasbaarheid

Verder is tijdens het gehele onderzoek en ook bij de totstandkoming van de scenario's steeds als uitgangspunt gehanteerd dat het scenario niet alleen in Amsterdam, maar ook in andere grote en middelgrote gemeenten toepasbaar moet zijn. Een enkel scenario richt zich specifiek op de bredere toepasbaarheid bij andere gemeentes (scenario uniformiteit in lokale regelgeving).

In onderstaande tabel een overzicht van de scenario's, in de achterliggende pagina's een nadere uitwerking van ieder scenario.

		allen	gebiedsbeheerders	netbeheerders	Evaluatie WION	koepelorganisaties	kennisinnetwerken	Voor nadere uitwerking, zie paragraaf:
MUST DO	Uitdragen dat er geen <i>overbodige</i> en <i>onnodige</i> dubbelingen zijn	X						2.1
	Ondergrondse objecten toevoegen	X						2.2
	Oriëntatiemelding verplicht stellen		X	X	X			2.3
	format oriëntatiemelding verbeteren				X			2.4
SHOULD DO	Graafmeldingen en proefsleuven (expliciet) opleggen in de opdracht / in een bestek			X				2.5
	Actualiteit aangeleverde informatie verbeteren			X	X			2.6
	Centrale databank				X			2.7
COULD DO	Informatie delen die binnen de organisatie beschikbaar is			X	X			2.8
	Aanspreekpunten benoemen binnen de organisatie	X						2.9
	(meer) uniformiteit in lokale regelgeving					X		2.10
DO NOT	...							2.11

2.1 **MUST DO:** Uitdragen dat er geen *overbodige* en *onnodige* dubbelingen zijn tussen lokale processen en WION

Adressering

Alle partijen

Observatie

Kernvraag voor dit onderzoek was: zitten er dubbelingen tussen de WION en lokale regelgeving. In algemene zin is het antwoord hierop: er zijn geen *onnodige* of *overbodige* dubbelingen. In specifieke lokale situaties kan er natuurlijk wel sprake van zijn¹, maar de projectgroep heeft, door de lokale processen van diverse gemeenten naast de stappen uit de WION te plaatsen², geconstateerd dat van overbodige dubbelingen geen sprake is.

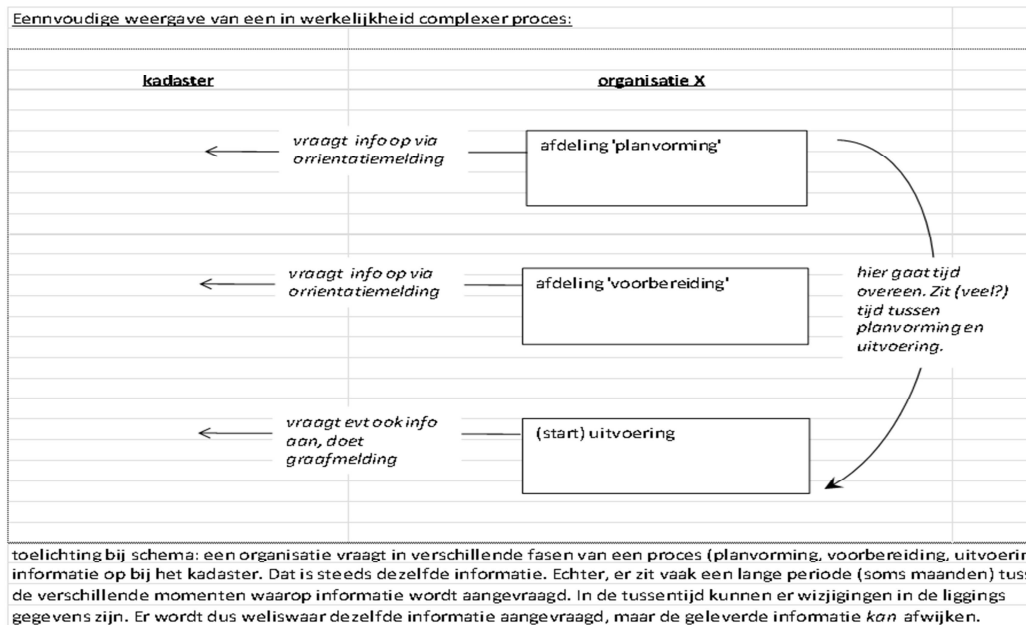
Achtergrond

Er is dus weliswaar sprake van dubbelingen, maar deze zijn niet *overbodig* of onnodig. Er is namelijk sprake van dat dezelfde informatie op verschillende momenten wordt opgevraagd / wordt gedeeld. Dit is niet te voorkomen. De informatie wordt gedeeld op verschillende momenten in een proces. Bijvoorbeeld: tijdens een oriëntatie melding wordt informatie opgevraagd en gegeven en bij de graafmelding wordt weer om dezelfde informatie gevraagd en wordt dezelfde informatie gegeven. Echter, tussen de oriëntatiemelding in de graafmelding zit meestal een lange periode, waarin wijzigingen in liggingsgegevens kunnen zijn opgetreden.

Wat moet er anders / beter

Bewust maken dat bijna dezelfde informatie voor verschillende doelen en verschillende gebruikers is. Eventueel, helder maken wat met de aangeleverde informatie gebeurt en wat daarin afwijkend is ten opzichte van eerder aangeleverde informatie.

Onderstaand schema geeft dit kort en vereenvoudigd weer.

¹ De projectgroep adviseert lokale overheden om hun lokale regelgeving eens tegen het licht te houden, maar daarmee nog even te wachten tot na de uitkomst van de evaluatie WION. Eventuele wijzigingen in de WION kunnen dan direct een plek krijgen in de lokale regelgeving.

² Den Haag, Arnhem en Amsterdam en via de interviews ook o.a. Utrecht, Alkmaar, Wassenaar, Westervoort.

2.2 **MUST DO:** Ondergrondse objecten toevoegen aan informatie uitwisseling

Adressering

Alle partijen

Observatie

Ondergrondse objecten worden gemist in de informatie uitwisseling (zoals damwanden, parkeerkelders, afvalcontainers en dergelijke). Alleen K&L gegevens is te eenzijdig.

Achtergrond

WION gaat alleen over K&L. Tijdens het onderzoek (interviews) is gebleken dat bij zeer velen de behoefte leeft om aan de informatie uitwisseling de ondergrondse objecten toe te voegen.

Dit is / lijkt een logische volgende stap. Waar een aantal jaren geleden de informatie over ondergrondse objecten nog nauwelijks aanwezig was, is een tendens zichtbaar naar meer registratie van objecten. Ter illustratie: zo registreert Waternet in Amsterdam achtergelaten damwanden en levert deze informatie desgevraagd mee, waar zij dat voorheen niet deed.

Advies voor aanpassing WION en/of lokale regelgeving

Nader te onderzoeken.

Advies voor aanpassing proces

Nader te onderzoeken.

Aanvullend advies projectgroep

De Projectgroep constateert dat met de invoering van de WION een grote stap voorwaarts is gemaakt in de informatie uitwisseling van ondergrondse netten. Zij adviseert (op basis van de gesprekken, interviews en eigen ervaringen) om een volgende stap te maken en te komen tot informatie uitwisseling van de ondergrond; uitbreiding met ondergrondse objecten.

De projectgroep is er van overtuigd dat dit een noodzakelijke volgende stap is. Zij realiseert zich echter dat dit een complexe stap is, maar is van mening dat de argumentatie over complexiteit en daardoor mogelijke onhaalbaarheid van deze stap niet opweegt tegen de voordelen van het toevoegen van ondergrondse objecten in de informatie uitwisseling. Zij baseert dit beeld op de resultaten uit de interviews die tijdens het onderzoek zijn gehouden.

Gegeven de complexiteit, adviseert de projectgroep om de uitbreiding met ondergrondse objecten nader te onderzoeken.

Op voorhand een aantal elementen (niet limitatief) die in een dergelijk onderzoek aan bod zouden moeten komen:

- Methodische, juridische, financiële, ICT, technische, praktische aspecten.
- definiëring en afbakening van 'ondergrondse objecten'; wat neem je wel / niet mee in de registratie? Vermoedelijk bestaat daarin verschil tussen wat wenselijk is en wat haalbaar is.
- Eigendom van weesobjecten. Dat wordt een fors langere lijst dan nu bij weesleidingen (immers, alle huidige objecten die niet toe te schrijven zijn aan een partij, zoals achtergelaten damwanden, groutankers, historische constructies, ...). Het lijkt op voorhand ondoenlijk om dit geheel bij een partij neer te leggen. Maar er zijn andere opties denkbaar, bijvoorbeeld om te starten met alleen de nieuwe objecten, per datum 'x' en bestaande objecten voorlopig buiten beschouwing te laten.
- Vertrouwdheid met informatie uitwisseling ondergrondse netten. Andersoortige (dan netbeheerders) eigenaren van ondergrondse objecten (zoals vastgoedeigenaren) zouden in deze situatie ook moeten reageren in consultatieprocessen. Daar hebben zij geen ervaring mee. Wellicht liggen er oplossingsrichtingen in koepelorganisaties of uitbesteding van deze taken.
- Vertrouwelijkheid gegevens.
- Wellicht is er een mogelijkheid om (een deel van de) informatie op een andere manier te ontsluiten, dus niet via consultatieproces van de WION maar via andere sporen, zoals een centrale database waar gegevens op te halen zijn en/of via themakaarten en/of wellicht biedt

de BRO kansen of andere nieuwe (technologische) ontwikkelingen zoals CORA (Coördinatensysteem Openbare Ruimte Amsterdam).

Twee slotopmerkingen bij dit scenario:

1. ondergrondse objecten vormen naar mening van de projectgroep en gesteund door betrokken partijen, een belangrijke sleutel in het verder terugbrengen van graafschades en het voorkomen van vertraging in het werk, met alle maatschappelijke en economische schades die daarmee gepaard gaan. Om die reden is het interessant en belangrijk om de haalbaarheid daarvan te onderzoeken.
2. het kerndoel van de WION is het voorkomen van graafschade. Het voorstel in dit scenario gaat verder dan dat kerndoel. In dit scenario is het doel niet zozeer graafschades voorkomen, maar breder dan dat. Namelijk het voorkomen van stagnatie in de uitvoering van werkzaamheden en in het verlengde daarvan, het voorkomen van of verminderen van maatschappelijke schade.

Bijlage 1: overzicht ondergrondse objecten, zoals geïnventariseerd in Rotterdam.

2.3 **MUST DO:** Oriëntatiemelding verplicht stellen

Adressering

Lokale overheden
Netbeheerders
Traject evaluatie WION

Observatie

De mogelijkheden die de WION biedt zijn niet overal voldoende bekend. Met name in de vroege planfase ontbreekt het zicht op de WION en op de voordelen die het *kan* bieden.

Daardoor zijn betrokkenen zich niet bewust van de mogelijkheden die de WION biedt en, meer specifiek, zijn betrokkenen in de vroege planfase zich überhaupt niet bewust van de mogelijkheid om een oriëntatiemelding te doen.

Achtergrond

De WION gaat vooral over kabels en leidingen. In de vroege planfase van met name stedenbouwkundige of utiliteitsbouwproject heeft de planontwikkelaar weinig aandacht voor kabels en leidingen, terwijl deze informatie steeds vaker van invloed is op het project en de keuzes die in de vroege planfase moeten worden gemaakt en ook forse financiële gevolgen kan hebben. Ook zijn zij niet of nauwelijks bekend met de WION en al helemaal niet met de mogelijkheden die de Oriëntatiemelding hen biedt om ondergrondse gegevens op te vragen en te kunnen meenemen (de afwegingen binnen) het project.

Diverse publicaties benoemen de oriëntatiemelding, maar dat zijn publicaties die niet worden gebruikt door de betrokkenen in de vroege planvorming, maar door betrokkenen die pas later in het proces actief zijn. Bijvoorbeeld CROW publicatie 250 'Graafschade voorkomen aan kabels en leidingen – Richtlijn zorgvuldig graafproces'. Deze publicatie benoemt de Oriëntatiemelding, maar publicatie 250 ligt niet op het bureau van de plannenmakers in de vroege planfase. Hetzelfde geldt voor publicatie NEN 7171 'ordering van ondergrondse netten'.

Advies voor aanpassing WION en/of lokale regelgeving:

De projectgroep heeft zich de vraag gesteld hoe de ondergrondse informatie op het netvlies kan worden gebracht van betrokkenen die in de vroege planfase actief zijn. De projectgroep heeft diverse mogelijkheden afgetast in de interviews. Mogelijkheden lopen uiteen van 'informereren van betrokkenen in de vroege planfase' tot 'verplicht stellen van een Oriëntatiemelding'.

Mede op basis van de gesprekken concludeert de projectgroep dat een vrij drastische stap nodig is, namelijk het verplicht stellen van het doen van een oriëntatiemelding. Andere scenario's (zoals informeren in algemene zin tot het adviseren om een oriëntatiemelding te doen aan een specifiek project), zijn in het verleden al geprobeerd en hebben tot onvoldoende verbetering geleid.

Advies voor aanpassing proces:

Advies aan lokale overheden is in de lokale regelgeving een verplichting voor de oriëntatie melding op te nemen.

Advies aan het traject evaluatie WION is te overwegen/onderzoeken om de oriëntatiemelding als verplichting in de WION op te nemen.

Sanctie

Wanneer de verplichting wordt opgenomen, dan hoort daar een sanctiemogelijkheid bij. Als sanctiemogelijkheid zou gedacht kunnen worden aan 'geen oriëntatiemelding, geen vergunning', maar welke sanctie het zou moeten zijn, is een lokale afweging en/of een afweging binnen de eigen organisatie. Tenzij de verplichting in de WION wordt opgenomen, dan zou ook daar een sanctie moeten worden opgenomen die bijvoorbeeld vergelijkbaar kan zijn met de sanctie voor het niet uitvoeren van een graafmelding (sanctie afhankelijk van de aard van het werk en van eerdere vergrijpen). Maar zo ver is het nog niet.

In Amsterdam wordt overwogen om niet een financiële of procedurele sanctie op te nemen, maar binnen een daar reeds bestaand 'planvormingsoverleg' elkaar scherp te houden op de (in Amsterdam overigens nog in te stellen*) verplichting.

*) Tot slot.

Gedurende de loop van het onderzoek heeft de gemeente Arnhem op basis van deelresultaten besloten om de oriëntatiemelding in werkprocessen op te nemen voor relevante projecten die door de gemeente worden geïnitieerd. De gemeente Amsterdam heeft de ambitie uitgesproken om de ervaringen in Arnhem te volgen en indien positief, de verplichting op te nemen voor projecten in Amsterdam.

Ervaringen met het verplichten zijn er op het moment van schrijven (september 2012) nog niet, maar kunnen op termijn interessant zijn voor anderen.

2.4 MUST DO: format oriëntatiemelding verbeteren

Adressering

Traject evaluatie WION

Observatie

De bruikbaarheid van de oriëntatiemelding is momenteel (te) beperkt omdat de ontvanger van de informatie slechts een 'plaatje' in png formaat ontvangt. Tijdens het onderzoek genoemde verbeterpunten zijn 'format moeilijk bruikbaar, 'geleverde informatie niet gedetailleerd genoeg' en 'te weinig digitaal'.

Tegen de achtergrond van de mogelijkheden die het digitale tijdperk biedt, is het vervelend en gebruiksonvriendelijk om gegevens opnieuw te moeten vertekenen/aanpassen om het geschikt te maken voor het eigen werkproces.

Achtergrond

Het Kadaster stuurt liggingsgegevens ter informatie, niet om verder te bewerken. Het zou de bruikbaarheid en daarmee het doen van de melding vergroten wanneer de informatie uit een oriëntatie melding aan het begin van een bouwproces tijdens het ontwerpen digitaal achter / onder andere informatie kan worden geprojecteerd. Dat is bij de huidige informatieverstrekking niet goed mogelijk.

Advies voor aanpassing:

Format van de oriëntatiemelding aanpassen.

Mogelijk zitten hier juridische consequenties aan vast, dit vergt nadere uitwerking (wellicht op te lossen met een disclaimer?).

Aanpassen Format als opmaat naar de toekomst?

Het is de projectgroep opgevallen dat het ontbreken van informatie over diepteligging door veel geïnterviewden als een gemis wordt beschouwd. De projectgroep kent de discussie rond diepteliggingsgegevens en onderkent de moeilijkheden om dergelijke informatie accuraat te hebben en houden, maar constateert een grote behoefte aan diepteliggingsgegevens bij betrokkenen.

Verder constateerde de projectgroep dat veel geïnterviewden verwachten dat 3D de toekomst heeft, ook bij de informatie uitwisseling van ondergrondse netten. Maar om daar nu al mee te beginnen, achten velen een stap te ver. Starten met uitwisseling van diepteligging gegevens (waar mogelijk en nodig) wordt in dat kader gezien als een kleine stap richting 3D.

De projectgroep agendeert daarom deze elementen aan een mogelijke aanpassing van het format voor de oriëntatiemelding. Wellicht kan daarin ervaring worden opgedaan met het delen van diepteligging gegevens (desnoods in eerste instantie met een disclaimer).

2.5 SHOULD DO: Graafmeldingen en proefsleuven (expliciet) opleggen in de opdracht / in een bestek

Adressering

Netbeheerders

Observatie

Betrokkenen werken vaak *of* volgens WION, *of* volgens lokale regelgeving. Kennis van - en werken volgens - beide komt nauwelijks voor.

Achtergrond

Betrokkenen zijn zich niet altijd bewust dat zij handelen volgens de WION, hoewel dat wetgeving is. Dat kan consequenties hebben voor hun handelen (bijvoorbeeld: boetes Agentschap Telecom en/of stilleggen werk). Bijvoorbeeld: wanneer een aannemer vergeet een graafmelding te doen, dan gaat er bij de opdrachtgever geen belletje rinkelen, omdat die opdrachtgever niet het belang en mogelijke consequenties van het nalaten van een graafmelding ziet. Er kunnen interpretatieverschillen ontstaan. Goed opdrachtgeverschap en goed opdrachtnemerschap verlangen niet alleen dat partijen zich bewust zijn van mogelijke consequenties van handelen, maar vergen ook dat partijen scherp zijn en alert blijven op het handelen van de partner.

Advies aanpassing WION en/of lokale regelgeving

Geen

Advies aanpassing proces

Verschillende opties zijn te overwegen.

1. Verbeteren bewustzijn: onder de aandacht brengen bij betrokkenen dat zij handelen volgens lokale regelgeving en/of WION en wat daarvan de consequenties (kunnen) zijn.
2. proces binnen betrokken organisaties zo inrichten, dat het proces mogelijke consequenties van handelen al voldoende dekt en dus niet afhankelijk is van de kennis van de 'gebruiker'. Ter illustratie. De gemeente Arnhem legt als verplichting aan de aannemer op, dat de aannemer aan de gemeente meldt zodra hij een graafmelding heeft gedaan. Zo vindt een extra check plaats op deze actie, zowel bij de aannemer als bij de gemeente.

De projectgroep adviseert organisaties om in hun *eigen** processen een aantal verplichtingen aan de aannemer op te nemen. Concreet, om in opdrachten / in bestekken aannemer te verplichten:

- het doen van graafmeldingen en maken van proefsleuven.
Afweging daarbij: hoe scherp wil je dit in het bestek opnemen? expliciet, of bijvoorbeeld dat het werk conform CROW 250 moet plaatsvinden.
- Aan de opdrachtgever expliciet terug te melden dat een graafmelding ook werkelijk is gedaan.

*) *juridisch lijkt het moeilijk / onhaalbaar om dit op te leggen voor processen van anderen.*

2.6 **SHOULD DO:** Actualiteit aangeleverde informatie verbeteren

Adressering

Netbeheerders
Traject evaluatie WION

Observatie

De actualiteit van de geleverde gegevens is niet altijd voldoende.

Achtergrond

De aangeleverde gegevens zijn niet actueel, zowel bij de oriëntatiemelding als bij de graafmelding. Het (intern) doorvoeren van mutaties duurt lang.

Advies aanpassing proces

Sturen op actualiteit van de aangeleverde informatie.

2.7 **SHOULD DO:** Centrale databank

Adressering

Traject evaluatie WION

Observatie

Het feit dat informatie opgevraagd moet worden en dan via een tussenweg wordt aangeleverd aan de vragende partij, wordt door betrokkenen ervaren als hinderlijk. Prettiger zou het zijn wanneer informatie 'ergens op een locatie zelf gehaald kan worden'.

Achtergrond

Hoe makkelijker info beschikbaar is, des te meer wordt het gebruikt. Info ergens kunnen vinden (halen), levert volgens diverse betrokkenen dermate veel gebruikersgemak op, dat naar verwachting van de betrokkenen vaker van de beschikbare informatie gebruik zal worden gemaakt. Volgens het principe 'eenmalig opslaan, meervoudig ontsluiten'.

De vraag dient zich aan waar deze informatie dan te vinden zou moeten zijn. Achterliggende vragen zijn onder andere van juridische aard (verantwoordelijkheden met betrekking tot juistheid van gegevens), maar er zijn meer vragen denkbaar.

Wellicht zijn gegevens op te nemen in een basisregistratie (evt. in de basisregistratie BRO, alhoewel dat op voorhand niet geschikt lijkt). Een koppeling van bestaande databases biedt wellicht uitkomst.

Er zijn andere informatiestromen waar een dergelijke slag al eerder is gemaakt, bijvoorbeeld de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) voor personeegegevens en de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).

Advies aanpassing WION en/of lokale regelgeving

De ondergrondse netten centraal beschikbaar stellen, zodat partijen daar zelf informatie kunnen 'halen'. Let op, dit is vrij complex en er zitten (o.a. juridische) consequenties aan. Haalbaarheid zou verder onderzocht moeten worden.

Advies aanpassing proces

In het WION-proces de informatie uitwisseling anders inrichten (kabel en leidinggegevens centraal beschikbaar stellen voor geregistreerde gebruikers). Misschien gebruik maken van INSPIRE (Europese richtlijn)*

**) de EU richtlijn INSPIRE helpt om beschikbaarheid, kwaliteit, organisatie, toegang tot en uitwisseling van Geo-informatie te verbeteren. Ten behoeve van geïntegreerde aanpak van EU beleidsvorming op milieugebied.*

2.8 **COULD DO:** Informatie delen die binnen de organisatie beschikbaar is

adressering	Netbeheerders Traject evaluatie WION
observatie:	Huisaansluitingen en andere zaken (zoals detectielussen voor verkeer) worden gemist in de informatie uitwisseling
achtergrond bij dit punt:	<p>Ten tijde van de inwerkingtreding van de WION was er te weinig informatie met betrekking tot huisaansluitingen beschikbaar. (Mede) om die reden zijn huisaansluitingen toen niet meegenomen in de verplichte informatie uitwisseling. Inmiddels is de ligging van huisaansluitingen makkelijker voorhanden*, een aantal netbeheerders levert deze info (op aanvraag) ook al. Uit de interviews blijkt een behoefte aan huisaansluiting gegevens.</p> <p>Het niet verstrekken van gegevens, terwijl deze wel beschikbaar zijn bij de netbeheerder leidt (is overigens meer gevoel dan kwantitatief onderbouwd) er in de praktijk toe dat aannemers dreigen met het zetten van juridische stappen wanneer netbeheerders bekende informatie achterhouden.</p> <p><i>*) maar nog niet bij alle partijen. Dit heeft blijkbaar nog tijd nodig om zich verder te ontwikkelen. Daarom is dit onderwerp ingedeeld bij 'COULD DO'. Waren partijen al verder, dan zou dit punt als 'SHOULD DO' zijn aangemerkt.</i></p>
wat moet er anders / beter?	<p>Informatie die beschikbaar is (op aanvraag) ook leveren.</p> <p>De Projectgroep adviseert om binnen de WION meer toe te werken naar een situatie waarin netbeheerders de informatie waarover zij beschikken ook beschikbaar stellen. De Projectgroep realiseert zich dat hiertoe wellicht weerstand bestaat bij (enkele) netbeheerders, maar is van mening dat het beschikbaar stellen van informatie leidt tot een vermindering van verrassingen in de planvorming, de voorbereiding en tijdens de uitvoering van werken. De projectgroep acht openheid daarom van belang. Verder verwacht zij dat openheid leidt tot een vermindering van juridische conflicten, omdat de netbeheerder (anders dan nu) niet verweten kan worden informatie achterwege te hebben gehouden die voor de uitvoering van een project door een aannemer wel relevant was.</p>
voorstel voor aanpassing WION en/of lokale regelgeving:	<p>Expliciet opnemen in bijvoorbeeld de toelichting op de WION: 'advies aan netbeheerders: lever alle informatie waar je over beschikt'.</p> <p>Over deze toevoeging zijn de projectgroep leden het overigens niet unaniem eens. Daarom is dit onderwerp als '<i>advies aan netbeheerders</i>' geformuleerd en niet als <i>verplichting</i>.</p>
voorstel aanpassing proces:	<p>Minimale variant, tot het moment van een eventuele aanpassing WION: zorg ervoor dat binnen de gemeente bekend is waar huisaansluitingen op te vragen zijn (lijstje contactpersonen).</p>

2.9 **COULD DO:** duidelijke aanspreekpunten benoemen binnen organisatie

Adresseren:	Alle betrokkenen
Observatie:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennis is vaak gefragmenteerd aanwezig. Gefragmenteerd op de handeling van betreffende persoon / plek in het proces. 2. Interne communicatie binnen organisaties lastig (in A'dam bijv. zitten verschillende personen bij verschillende overleggen).
Achtergrond	Proces beweegt zich van zeer abstract (planvorming) naar praktische uitvoering (graafmelding en uitvoering). In dat proces zitten veel schakels. Betrokkenen kennen over het algemeen niet het hele traject, maar alleen hun eigen onderdeel. Daardoor beseffen zij niet (altijd) consequenties van hun beslissingen / keuzes en bovendien is/likt er niemand verantwoordelijk voor het gehele proces. Er wordt vaak naar een ander gewezen.
Wat moet er anders / beter?	Iedereen het gehele proces laten kennen voert (te) ver. Het zou een verbetering zijn wanneer betrokkenen (1) zich beseffen dat hun handelen onderdeel uitmaakt van een groter proces, (2) bij twijfel afstemmen met betrokkenen uit andere delen van het proces (voorwaarde daarbij is dat zij weten bij wie zij te rade kunnen gaan).
Advies aanpassing WION en/of lokale regelgeving:	Geen. Zit meer op de interactie tussen mensen.
Advies aanpassing proces:	Geen.
Advies van Projectgroep:	Binnen organisaties bewust zijn van de overgangen. Eventueel per procesfase een aanspreekpunt benoemen binnen de organisatie en deze persoon ook goed vindbaar maken.

2.10 **COULD DO:** (Meer) uniformiteit in lokale regelgeving

Adresseren	Koepel overleggen zoals GPKL
Observatie	Er zijn grote verschillen in lokale regelgeving. Variërend van veel tot geen coördinatie, reglementen en procedures.
Achtergrond	Een aantal (met name grote) gemeenten coördineert veel, stelt reglementen en procedures vast en registreert soms zelf de ligging van kabels en leidingen. Andere gemeenten beschikken niet over lokale reglementen. Daar werken de medewerkers op basis van hun ervaring en contacten. Via lokale regelgeving kun je de regie voeren over resultaat en processen. Processen zullen afhankelijk zijn van organisaties en werkwijzen, resultaten van ambities en belangen
wat moet er anders / beter?	waar mogelijk eenduidiger, met behoud van lokale waarden en belangen.
voorstel voor aanpassing WION en/of lokale regelgeving:	is er standaardisatie mogelijk? Zo mogelijk op "onderwerp niveau" lokale regelgeving in ieder geval een onderscheid in proces en resultaat (bijvoorbeeld randvoorwaarden kwaliteit)
Advies van Projectgroep Info als fundament:	Nut, noodzaak en behoeften bespreken in koepel overleggen, zoals het GPKL.

2.11 DO NOT:

DO NOT's heeft de projectgroep niet geconstateerd.

In de projectgroep is wel over DO NOT's gesproken en is een aantal zaken afgewogen. Maar vervolgens geconstateerd dat DO NOT elementen niet zo zeer te maken hebben met de WION en lokale regelgeving, maar te maken hebben met zaken als goed opdrachtgeverschap, goed opdrachtnemerschap, projectmatig werken en communiceren.

Zo is bijvoorbeeld gesproken over onderlinge verwachtingen. Bij de informatie uitwisseling bij ondergrondse netten kan het voorkomen dat een partij een verwachting heeft dat een andere partij een actie zal ondernemen, maar dat deze verwachting niet uitgesproken is. De andere partij is zich niet bewust van de verwachting van de eerste partij of leeft zelf in de veronderstelling dat de eerste partij actie zal ondernemen, maar spreekt dat ook niet uit. Zo ontstaat vertraging of blijft informatie uitwisseling achterwege. Dit heeft echter niet met de WION en/of lokale regelgeving te maken, maar met de interactie tussen mensen. De WION is helder over wat er wel en niet van partijen wordt verwacht.

3. Conclusie / afronding

Een belangrijke aanleiding voor het onderzoek 'Informatie als Fundament' was het gevoel dat er bij de initiatiefnemers lag dat er mogelijk dubbelingen zitten tussen de WION en lokale regelgevingen van diverse gemeenten. De projectgroep concludeert dat dit niet het geval is, althans, dat er geen sprake is van *onnodige* dubbelingen in de informatie uitwisseling.

Een andere aanleiding voor het onderzoek lag in het vermoeden dat er optimalisaties en verbeteringen mogelijk zijn in de (processen van) informatie uitwisseling bij ondergrondse netten. De projectgroep is in samenwerking met alle betrokkenen, te weten de ideeëngroep, de stuurgroep, de geïnterviewden en alle anderen die input hebben geleverd aan het onderzoek, op zoek gegaan naar verbetermogelijkheden. Deze zijn weergegeven in hoofdstuk 2 van dit rapport.

Met het aandragen van de verbetermogelijkheden komt het einde van de rol van de projectgroep in beeld. De projectgroep heeft verbetervoorstellen en adviezen gegeven, maar constateert dat vervolgstappen direct ingrijpen bij betrokken organisaties, of dat nou lokale overheden zijn, netbeheerders of de wetgever. Het is nu aan de bij de informatie uitwisseling betrokken partijen om zelf stappen te nemen in de verdere verbetering van de informatie uitwisseling binnen hun eigen invloed gebied en reikwijdte.

De projectgroep heeft tijdens het onderzoek een grote betrokkenheid bij het onderwerp ervaren bij allen die een bijdrage hebben geleverd aan het onderzoek. En een behoefte om zaken die voor verbetering vatbaar zijn ook daadwerkelijk op te pakken.

De projectgroep roept betrokkenen dan ook op om deze motivatie om te zetten in acties en daadwerkelijk verbeteringen/optimalisaties door te voeren binnen hun eigen invloed gebied en reikwijdte.

De leden van de projectgroep hebben de ambitie dat ook zeker te zullen doen voor hun eigen invloed gebied. Verder zijn de projectgroep leden bereid om, waar nodig en wenselijk, bij te dragen aan kennisoverdracht en –verankering en waar mogelijk een bijdrage te leveren aan mogelijke vervolgotrajecten.

BIJLAGE 1 ondergrondse objecten (lijst Gemeente Rotterdam)

aardpennen	palenmatras
ANWB borden	peilbuizen (milieu/grondwatermeetnet)
archeologische objecten	poeren
begraafplaatsen	pollers
bomenbakken / granulaatkoffers	riolering
boomwortels	spanmasten RET
brandputten	stootplaten
bunkers	straatmeubilair (afvalbakken - bankjes -etc)
combiwand	technische constructies / uitbouwen
damwanden (afgebrand)	tramrails
drainages horizontaal / vertikaal	tunnels (voetgangers, fietsers, auto, tram, trein)
explosieven 2e wereldoorlog	uriliften
folies	verkeerslichtinstallaties
gemalen	vetvangers/olieafscidders
groutankers	waterbergingskratten
heipalen	waterkerende schermen
kabels en leidingen	
kademuren	
keermuur	
KWO-systemen	
lichte ophoogconstructies	
lichtmasten en klokken	
NRGspots / laadpaal elektrische auto's	
ondergrondse merken NAP en NAM	
ondergrondse parkeergarages	
ondergrondse pompen	
ondergrondse tanks	
ondergrondse vuilcontainers	
ondergrondse waterbergingen	
ondergrondse waterzuivering	
ondergrondse weg-railinfra-stations	
oorlogspuin	
ophogingen & dempingen	

BIJLAGE 2 Deelresultaat interviews

Samenvatting observaties en analyse interviews

Gebruikt voor de verdere analyse van de interviewresultaten en als opmaat naar de scenario's later in het onderzoek.

SAMENVATTING OBSERVATIES EN ANALYSE INTERVIEWS

Algemeen

- 1 constatering betrokkenen werken vaak OF volgens WMON, OF volgens lokale regelgeving. Kennis van - en werken volgens beide komt nauwelijks voor.
- 16 Bij velen leeft het gevoel 'er zijn veel informatiestromen en dat zou beter moeten kunnen', maar dat gevoel blijkt moeilijk te concretiseren.
- 26 Er zijn vrij veel systemen 'in de markt'. Van uniformiteit is niet zo veel sprake. MOOR/ CORA/ KLIC / ...

informatie

- 2 Ondergrondse objecten worden gemist in de informatie uitwisseling (damwanden, parkeerkelders, onderheide, ...). Alleen K&L gegevens is te eenzijdig huisaansluitingen worden (minder vaak) gemist, themakaarten (Haven A'dam / stadsdeel NieuwWest A'dam) themakaarten. Hoe kunnen we themakaarten beter gebruiken / meer gebruiken?

beschikbaarheid en kwaliteit informatie

- 3 hoge verwachtingen van verdere digitalisering (3D)
hoe gebruiksvriendelijker de informatie (aanlever format, lagen, e.d.), des te meer zal het gebruikt worden.
- 4 format, format, format! KLIC/WMON. Formats moeten beter worden, dat leidt tot betere gegevens, geeft ook meer uniformiteit
- 6 diepteligging missen we toch ook wel. Leidt vaak tot problemen tijdens de uitvoering
- 10 Sterke behoefte digitaliseren ipv slepen met tekeningen
- 20 Je moet de info opvragen. Prettiger zou zijn als je 'ergens op een site' de info kunt vinden (geldt mn bij Oriëntatiemelding)
- 11 3D heeft de toekomst, maar nog wel lastig / stap te ver?
- 24 kennis is vaak gefragmenteerd aanwezig. Gefragmenteerd op de handeling van betreffende persoon / plek in het proces.
detailniveau informatie wisselt. Uniformiteit wordt gemist: ene partij levert veel detail, ander weinig
snelheid / termijnen / data informatie (op deze punten gaat het vaak mis)
- 28 helemaal mooi is, soort gis/basisregistratie waar je zelf je info uit kunt halen.
- 27 Informatie is er wel, maar wordt niet altijd voldoende opgevraagd, aangevraagd, geleverd, ...

WION

- 5 meldingen weesleidingen: 'nooit' (weesleidingen worden maar zelden gemeld)
- 5 melding afwijkende ligging: 'soms' (afwijkende ligging wordt weinig gemeld)
- 12 Kennis over WMON bij mensen in het werk is beperkt. Terwijl zij wel geconfronteerd worden (zijdelings, onbevust) met de implicaties van WMON regelgeving
- 14 wens: meer gebruik maken van oriëntatiemeldingen (in ontwerpfase, ter voorkoming omleggingskosten) werkwijze van projecten
- 17 Vaak binnen een organisatie maar een of een paar aanspreekpunten voor de WION. Rest (in A'dam) meer gericht op WMOR. (ACTIE: WION persoon spreken?)
- 28 Oriëntatiemelding Kun je gebruiken om het project te verbeteren, maar aandachtspunten
geleverde info niet gedetailleerd genoeg
te weinig digitaal
formats moeilijk bruikbaar
- 29 Oriëntatiemelding WMON doe je als je zelf een project hebt, lokale overleggen (zoals planvormingsoverleg A'dam) gebruik je om de plannen van anderen te inventariseren

Lokale regelgeving

- 8 Met telecommers aparte afspraken maken? 'Bij geen reactie gaan we ervan uit dat...' o.i.d.?
- 9 suggestie: bij aanmelding in CORA direct een KUC melding doen, dus automatisch koppelen? en MOOR melding
- 13 Interne communicatie binnen organisaties lastig (in A'dam bijv. zitten verschillende personen bij verschillende overleggen)
- 15 kleine gemeenten. 'Alles' onder ca 20,50000 inwoners: geen lokale regelgeving
- 21 Rotterdam, 'positieve dictatuur'. Strak georganiseerd door alle geleidingen heen, geeft duidelijkheid
- 23 handhaving laat nog te wensen over

BIJLAGE 3 Deelresultaat interviews (vervolg)

Vragenlijst en kwantitatieve weergave interviews

Interviewresultaten WION/WIOR verwerkt in aantallen/percentages			TOTAAL	Response	Percentage
ALGEMEEN.					
1.5	Rol?	grondroerder	1	100%	6%
		netbeheerder	6		35%
		gebiedsbeheerder	3		18%
		ontwikkelaar	0		0%
		vergunningverlener	2		12%
		anders, namelijk	5		29%
		Waarvan combirol:	8		47%
1.7	Welke situaties heb je in jouw werkomgeving het meeste mee te maken? Kun je dat uitdrukken in percentages?	Aanleg van een/enkele K&L van A naar B		100%	27%
		Verleggen van een/enkele K&L			14%
		Grootschalige (dus veel partijen) aanleg/verlegging			36%
		Anders, namelijk			23%
1.8	Ligt je werkgebied in verschillende gemeenten/andere overheden en heb je daardoor te maken met verschillende plaatselijke regelgevingen/procedures?	Ja	6	100%	35%
		In 1 gemeente	11		65%
PROCESSEN					
1.10	Wat zijn de momenten waarop nutsbedrijven hun gegevens moeten aanleveren en hoeveel momenten zijn dat	Diverse antwoorden			
1.11	Voor welk werk	Alle werken	13	100%	81%
		Overig/soms	3		19%
1.12	Gaat het steeds om dezelfde informatie of wijkt de info steeds af	Zelfde	13	90%	87%
		Afwijkend	2		13%
1.13	Beschrijf per stap waarvoor de gevraagde/geleverde informatie gebruikt wordt	Onderzoek	10	75%	77%
		Graafmelding	3		23%
WION versus LOKALE PROCESSEN					
2.0	Wat gaat er nu mis / wat kan er beter / Wat kan efficiënter?	Niet aanwezig op verzoek tot overleg	3	50%	33%
		Geen revisie /slechte of onvolledige tekeningen	5		56%
		Slechte communicatie	1		11%
Algemeen / hoofdlijn / abstract					
2.1	Waar zitten dubbelingen	geen dubbelingen	5	59%	50%
		uitvoeringsfase	1		10%
		diverse fasen zelfde info, maar geen probleem	2		20%
		WION - MOOR	1		10%
		weet niet	1		10%
2.2	Geef daar concrete voorbeelden bij	REACTIES	6		
2.3	Welke procesdelen kunnen gecombineerd worden	REACTIES	5		
Wat gaat er nu mis / wat kan er beter / Wat kan efficiënter met betrekking tot					
2.4	Uitwisselbaarheid gegevens WION/ plaatselijke regelgeving	REACTIES	4		
2.5	Extra informatievragen	REACTIES	2		
2.6	Aanleveren van plaatselijke gegevens volgens IMKL	REACTIES	1		
2.7	Hoe om te gaan met huisaansluitingen	Levering standaard	2	30%	40%
		Niet aanwezig	2		40%
		Op verzoek	1		20%
2.8	Hoe om te gaan met kolkaansluitingen	Diverse antwoorden			
2.9	Registratie weesleidingen door gemeentes	Ja	3	50%	33%
		Nee, n.v.t.	6		67%
2.10	Aanleveren en verwerken revisiegegevens	Achterstand!	5	30%	
2.11	Leidingen derden (andere gemeentes) binnen eigen gemeente	n.v.t.			
2.12	Leidingen op eigen terrein (registratie)	Diverse antwoorden	2		
2.13	KLIC-Online (bereikbaarheid)	Tevreden	5	30%	
2.14	rol CORA	Positief	6	40%	67%
		Suggesties	3		33%
Wettelijke plicht versus noodzakelijke gegevens					
2.15	Zie je verschil tussen wat wettelijk verplicht is en wat nodig is in de praktijk	Ja	5	40%	83%
		Nee	1		17%
2.16	Zo ja, wat ontbreekt in de wet maar is wel nodig? Waarom	REACTIES	8		
2.17	Zo ja, wat staat er te veel in de wet en zou er uit kunnen? Waarom	REACTIES	0		

Leemtes					
2.18	Zie je leemtes in de praktijk bij informatie-uitwisseling	Ja	4	35%	67%
		Nee	2		33%
Bekendheid					
2.19	Is de WION en/of de lokale regelgeving (naam, werkwijze) bekend bij ieder(e relevante persoon) binnen jullie organisatie? Idem, buiten je organisatie	Ja	7	60%	70%
		Nee	3		30%
2.20	Zo nee, (waar) geeft dat problemen / knelpunten	REACTIES	1		
2.21	zo nee, leidt dit tot (strategisch) verkeerd gebruik of gedrag	REACTIES	2		
2.22	Is actie nodig om daar verandering in te brengen, zo ja, wat en door wie				
VERBREIDING TOEPASBAARHEID BESCHIKBARE INFORMATIE					
Goede voorbeelden					
3.1	Geef voorbeelden uit je eigen organisatie waar een onderdeel van de informatie-uitwisseling goed geregeld is en waarvan je zou willen dat anderen het ook zo organiseerden	REACTIES	8		
3.2	Zie je ook voorbeelden waar anderen de informatie-uitwisseling goed geregeld hebben en waar je 'jaloers' op bent	REACTIES	4		
3.3	Zie je mogelijkheden en toegevoegde waarde om de informatie die beschikbaar komt door Informatie-uitwisseling bij ondergrondse netten breder of eerder te gebruiken (in proces, in beschikbaarheid, in ruimtelijke planvorming, in?)	REACTIES	8		
3.4	Heeft dit ook werkelijk toegevoegde waarde en wordt die door betrokkenen herkend?	ja	3	20%	100%
		nee	0		0%
Oprekken (gedachte) Kader					
3.5	'jatten uit andere wereldenBedenk een voorbeeld in ander werkveld/markt die ons voor ging in het digitaliseren van info en info-uitwisseling? Hoe doen zij dat? Wat kunnen wij daarvan leren?	REACTIES	5		
3.6	Extreme varianten. Als alleen nog de WION zou worden gebruikt voor informatie-uitwisseling van netten, wat zou er dan fout gaan? Wat moet je dan minimaal nog regelen?	REACTIES	6		
Ideaalbeeld (dromen)					
3.7	Hoe zou één totaalproces er idealiter uitzien? Beschrijf het informatie-uitwisseling proces in 2020. Wat is daar anders dan nu?	REACTIES	1		
3.8	Als je 1 verbetering mocht doorvoeren, welke zou dat zijn?	REACTIES	0		
3.9	Wat houdt ons tegen / wat moet daarvoor nu geregeld worden (wet/regelgeving, techniek, capaciteit, ...)	REACTIES	0		
Opbrengsten					
3.10	Leveren alle genoemde verbetermogelijkheden minder maatschappelijke schade op?	Ja	1		100%
		Nee	0		0%
	Zo ja, hoe / waar?	REACTIES	1		
3.11	Leveren genoemde verbetermogelijkheden kostenvoordeel / besparingen op?	Ja	7	40%	100%
		Nee	0		0%
	Zo ja, hoe / waar?	REACTIES	1		

BIJLAGE 4 Deelresultaat Algemeen Proces

Onderstaand zijn de stappen bij verschillende partijen naast elkaar gezet. In de linkerkolom de algemene routing conform de WION. De stappen die in grijs zijn weergegeven, zijn niet vastgelegd in de WION maar voor de vergelijking met gemeentelijke stappen in dit schema toegevoegd.

Tijdens de interviews met diverse andere gemeenten is dit schema besproken. Over het algemeen constateerden de geïnterviewden geen grote afwijkingen ten opzichte van de processen binnen hun gemeente. Een aantal kleine gemeenten gaf aan geen lokale regelgeving te hebben of die niet actief toe te passen, maar op basis van kennis en ervaring van medewerkers te handelen, in combinatie met de WION stappen.

stap	NEDERLAND	AMSTERDAM	ARNHEM	DEN HAAG
1	Vroegtijdige afstemming bovengrondse plannen op ondergrondse infrastructuur in ontwerpfase*	Planvormingsoverleg Coördinatiestelsel*	Vooroverleg in COGA*. (Optioneel, verplicht bij grote tracees, ontwikkelingen, verleggingen etc)	Zie Amsterdam/ Arnhem
2	Oriëntatiemelding WION* (FACULTATIEF)	Oriëntatiemelding WION*	Oriëntatiemelding WION*	Idem
3	-	Aanmelding Coördinatiestelsel	-	
4	Ondergrondse infrastructuur passend maken op definitief ontwerp bovengrond: a. Voorstel nieuwe indeling tracé b. Reactie/Akkoord Kabel- en leidingbedrijven c. Definitief ontwerp tracé	Wenstracé – procedure a. Aanvraag b. Reactie/Akkoord KLB c. DTA (definitief tracé akkoord)	Instemmingsaanvraag bij gemeente Arnhem (digitaal) a. Interne toets op tracé en overige afspraken	Den Haag kijkt niet naar de ligging K&L. Verwijst naar art 3 WION. Standaard profiel.
5	Vergunning/Instemmingsbesluit	Vergunning/Instemmingsbesluit WIOR	Arnhem geeft instemming	Idem
6	Graafmelding WION	Graafmelding WION	Graafmelding WION	Idem
7			Graver doet graafmelding bij gemeente ovv graafmelding kadaster en referentie instemmingsbesluit	Idem
8	Melden schades (halfjaarlijks)	Melden schades (jaarlijks)	Melden schades (jaarlijks)	Idem
9	Melden afwijkende ligging	Melden afwijkende ligging	Melden afwijkende ligging	Idem
10	Melden onbekend net dat niet op de verstrekte liggingsgegevens is vermeld of waarvan niet duidelijk is wie de beheerder is.	Melden onbekend net	Melden onbekend net	Idem

Ad 1 Stap 1 en 2 in zowel het landelijke als het Amsterdamse en Arnhemse proces zijn vaak uitwisselbaar in volgorde; het ene project kiest ervoor om eerst met KLB om tafel te gaan

zitten en daarna oriëntatiemelding te doen (als het ontwerp meer definitief is), anderen kiezen ervoor om eerst de oriëntatiemelding te doen en daarna in overleg te treden met de KLB.

Ad 1 In een vroegtijdige fase, als zowel het ontwerp als de ondergrond nog aan te passen zijn, knelpunten identificeren en mogelijke oplossingen en financiële gevolgen in kaart brengen. Ruwe schetsen van het plangebied vergelijken met bestaande ondergrondse infrastructuur (hoofdtraces).